riam ad ædificia opportuna, puta lapides, arenam, quæ puteolana vocatur, cæmentum, & ſimilia ſine præjudicio ſingularum perſonarum ad unam dietam prope Beneventum.

Tutum iter Beneventanis præſtandum.

12. Præſtabitis etiam ipſis ſecuritatem per totum Regnum, & Terram prædictam, niſi in Terra veſtra de novo delinquant, propter quod ad vos de jure juſtitia pertinebit.

13. Privilegia inſuper dictæ Civitatis a Regibus, & Principibus conceſſa illibata ſervabitis. Omnia ſtatuta per Fridericum olim Romanum Imperatorem, ſeu quoſcumque alios Reges Siciliæ facta contra libertatem Civitatis ejuſdem revocabitis in omnibus, & per omnia, quæ libertatis fuerint ceteris Regnicolis purificabitis illa, nec aliqua ſtatuta, nec aliquas leges condetis in poſterum, per quæ dictæ Civitati directe, vel indirecte poſſit præjudicium generari, ac pro Apoſtolicæ Sedis, & Beati Bartholomæi patroni Civitatis ejuſdem reverentia, fidantias ab omnibus remitti facietis, & remittetis eiſdem. Fidantiarum remiſſio eſt conceſſio libertatis, ut Cives Beneventani poſſint libere proprias Vineas, & Terras excolere, ipſarumque Fruges, & Fructum colligere, & eaſdem Vineas, ac Terram vendere, & de ipſis pro ſua voluntate diſponere ſine aliqua exactione, vel munere, vel etiam datione.

Libertateſq; eorum, ac Privilegia ſervare.

Vos autem, & veſtri in Regno Siciliæ hæredes in dicta Civitate, ac ejus Territorio, & pertinentiis, quæ remanebunt in Eccleſia, vel Urbe, ſeu Campania, vel Maritima, ſeu in Ducatu Spoletano, aut Marchia Anconitana, aut in Patrimonio Beati Petri in Tuſcia, ſive aliquibuſcumque Terris, aut Dominiis, ſive Feudis ipſius Eccleſiæ ubilibet conſtitutis, ex ſucceſſione, vel legato, aut conditione, ſive donatione, aut alio quocumque jure, vel titulo, ſeu contractu, nihil umquam vobis acquiretis, vel vindicabitis, ſeu poteritis acquirere, vel quolibet modo vindicare; & nihil vmquam recipietis, habebitis, & retinebitis, ſeu poteritis recipere habere, vel retinere, ac nullam Poteſtariam, Capitaneam, vel Rectoriam, nullum alium honorem, dignitatem, ſeu poteſtatem Senatoriam, aliam adminiſtrationem, vel commendam, nec quodcumque officium recipietis, ſeu recipere poteritis, habebitis, vel retinebitis, ſeu habere, vel retinere poteritis in eiſdem.

Siciliæ Rex nihil juris, vel dignitatis habebit in ceteris locis de Dominio Roman. Eccleſiæ.

Hoc autem intelligimus de illis hæredibus veſtris, qui vobis in eodem Siciliæ Regno ſuccedent. Nolumus enim, quod delictum vobis in Comitatibus, & aliis Terris veſtris in pœnam hæredis, qui eſt vobis ſucceſſurus in Regno aliquatenus extendatur. Ne vero hujuſmodi alii hæredes veſtri contra ea, quæ continentur in iſto articulo forſan aliquo tempore venire præſumant, acquirendo, vel vindicando, aut recipiendo, vel habendo, ſeu retinendo aliquid in terris in articulo ipſo expreſſis, vel recipiendo, habendo ſeu retinendo in eiſdem terris Poteſtariam, ſeu Capitaneam, ſeu aliquid aliud de his, quæ articulo continentur eodem ſic ſemper hoc duximus concedendum, ut videlicet nulli etiam hujuſmodi aliorum hæredum veſtrorum, nullo unquam tempore liceat ſibi quicquam in eiſdem Terris, acquirere, vel vindicare, recipere habere, vel retinere Poteſtariam, ſive Capitaneam, vel Rectoriam, aut aliquid aliud ex his, quæ prout dictum eſt, in eodem articulo plenius exprimuntur. Quicumque autem ipſorum ſecus præſumpſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat, nec ipſe, nec ejus poſteri in perpetuum poſſint in eodem Regno ſuccedere, ſi eis in caſu aliquo hujuſmodi ſucceſſio devolveretur, ſed ab illo repellatur omnino, & nihilominus ille, qui hujuſmodi Regni gubernacula poſſidet, Romano Pontifici contra eum patenter aſſiſtere teneatur.

Hujus capitis inobſervantia inducit caducitatem.

Si vero vos, vel veſtri in Regno hæredes prædictam Beneventanam Civitatem, Territorium, vel pertinentias ejus, quæ remanebunt Eccleſiæ, vel aliquam partem earum, aut Campaniam, aut Maritimam, ſeu Urbem, aut Ducatum Spoletanum, vel Marchiam Anconitanam, ſive Patrimonium Beati Petri in Tuſcia, aut alias quaſcumque Terras Romanæ Eccleſiæ ubilibet conſtitutas occupaveritis, vel occupari feceritis, aut moleſtari, & poſtquam ſuper hoc a Romano Pontifice moniti, vel requiſiti fueritis, vel commode moneri, aut requiri nequiveritis juxta ipſius Romani Pontificis aſſertionem, vel dictum, poſtquam de hoc tempore publice, aut ſolemniter vos monuerit, infra tres menſes non reſtitueritis integre omnia occupata, eo ipſo ab ejuſdem Regni Siciliæ, & Terræ jure cadatis totaliter. Ipſaque Regnum, & Terram prorſus amittatis, & hæc ad Romanam Eccleſiam libere devoluantur.

Hoc caput comprehendit etiam Regum conſanguineos.

Quod ſi etiam reſtitueritis, nihilominus ad plenum de univerſis injuriis, & damnis illatis, ad mandatum ejuſdem Romani Pontificis ſatiſfacere teneamini: alii quoque hæredes veſtri, videlicet, qui vobis non ſuccedent in Regno, occupare, vel facere occupari, eaſdem Terras Romanæ Eccleſiæ, vel moleſtare, vel moleſtari facere ſuper illis eamdem Eccleſiam non attentent, illi vero, qui ſecus attentaverint præmiſſas pœnas, ut videlicet eo ipſo ſint excommunicati, & tam ipſi, quam eorum poſteritas in perpetuum ad ſucceſſionem prædicti Regni, ſi aliquando forte caſu ejuſdem ſucceſſio devolveretur ad illos, nullatenus admittantur, incurrant, & Rex Siciliæ, qui tunc erit teneatur aſſiſtere Romano Pontifici contra ipſos prout ſuperius eſt expreſſum.

Bona omnia Eccleſiaſticis reſtituenda.

14. Sane omnibus Eccleſiis, tam Cathedralibus, quam aliis regularibus, & quibuslibet Religioſis ſæcularibus, necnon omnibus Prælatis, * Clericis, ac univerſis perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & regularibus, & quibuslibet Religioſis locis plenarie dimittentur, & reſtituentur integre omnia bona eorum immobilia a quibuſcumque ablata, vel occupata ſint, & per quoſcumque detineantur. Mobilia vero, quæ extant, & poterunt inveniri ſimili modo reſtituentur eiſdem. Hæc autem reſtitutio fiet abſque contradictione, vel difficultate qualibet, ſicut nanciſcemini prædictorum Regni Siciliæ, & Terræ poſſeſſionem hoc modo, ſcilicet quod ſtatim in illa parte ipſorum Regni, & Terræ, quæ vobis obediet, reſtitutio ipſa fiet, ipſaque ſucceſſive conſummabitur, ſicut eadem Regnum, & Terra habebuntur. Ne autem ſuper his rebus reſtituendis ingeri poſſit aliqua difficultas, deputabuntur a Romano Pontifice aliqui juris diſcreti, ad quorum mandatum, & arbitrium jurium rerum immobilium, & mobilium, quæ extant, reſtitutio plene fiat, ita quod de his, de quorum dominio, vel proprietate, ſeu poſ-

ſeſſione notorium fuerit, ad eorum mandatum, & arbitrium mox reddentur. In dubiis vero per ipſos de plano, & abſque ſtrepitu judicii veritas diligentius inquiretur. Sufficit enim vocari Camerarium, ſeu Bailivum in cujus juriſdictione, vel Ballivia, ſeu Territorio bona de quibus agetur conſiſtant ad videndum jurare teſtes, qui in hujuſmodi inquiſitione deponent.

Libertas iis in electionibus omnimoda ſervanda.

15. Omnes inſuper Eccleſiæ, tam Cathedrales, quam aliæ regulares, & ſæculares, necnon & omnes Prælati, & Clerici, omneſque perſonæ Eccleſiaſticæ ſæculares, & religioſæ, & quæcumque religionis loca cum omnibus bonis ſuis in electionibus, poſtulationibus, nominationibus, proviſionibus, & omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem, ſive in electione, vel poſt aſſenſus, vel conſilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos, & veſtri in prædicto Regno hæredes ſemper manutenebitis, & conſervabitis, & manu teneri facietis, quod in omnibus aliis plena libertate gaudebunt, nec ante electionem, ſive in electione, vel poſt Regius aſſenſus, vel conſilium aliquatenus requiretur. Quam utique libertatem vos, & veſtri in prædicto Regno hæredes ſemper manutenebitis, & manuteneri facietis ab omnibus ſubditis veſtris, dictæque Eccleſiæ, ac perſonæ utentur libere omnibus bonis, & juribus ſuis, ſalvo vobis, & veſtris in Regno hæredibus jure patronatus in Eccleſiis in tantum quantum, vel antiqui Reges Siciliæ hujuſmodi jus patronatus in ipſis Eccleſijs habuerint.

Cauſæ Eccleſiaſticæ ſuo foro remittendæ.

16. Omnes etiam cauſæ ad forum Eccleſiaſticum pertinentes libere, & abſque ullo impedimento agitabuntur, tractabuntur, & ventilabuntur coram ordinariis, & aliis Eccleſiaſticis judicibus, & terminabuntur per eos, & ſi ad Sedem Apoſtolicam ſuper hujuſmodi cauſis appellari contigerit tam appellantes, quam appellati ad eamdem venire Sedem pro appellationum exequutionibus libere, & abſque aliqua inhibitione permittantur.

Juramenta fidelitatis ex quibus, & quo modo recipienda.

17. Sacramenta vero Fidelitatis præſtabuntur ſecundum antiquam, & rationabilem conſuetudinem, prout canonica Statuta permittunt ab aliis Eccleſiarum Prælatis, quorum prædeceſſores antiquis illa Siciliæ Regibus præſtiterunt. Ab illis autem Prælatis Eccleſiaſticis, qui temporalia, ſive regalia bona tenent, ſi qui tamen ſint, qui hujuſmodi bona tenent a Domino Rege, vel aliis Dominis temporalibus ſervitia exhibere, hujuſmodi honeſta, & antiqua ſervitia eis ſecundum rationabilem, & antiquam conſuetudinem, & ſicut antiqua patiuntur canonica ſtatuta impendantur, ſalva ſemper circa Eccleſias Cathedrales, & alias regulares, & ſæculares, ac perſonas, & loca Eccleſiaſtica, tam in faciendis proviſionibus, & electionibus confirmandis, quam in omnibus quibuſcumque aliis Romani Pontificis, & Eccleſiæ Romanæ jurisſdictionibus, ac auctoritate plenaria, & libera poteſtate. Revocabitis quæque omnes conſtitutiones, ſeu leges per dictum Fridericum, vel per Reges Siciliæ, ſeu per Conradum ipſius Friderici filium, aut Manfredum Principem Tarentinum, qui de facto retinet ipſum Regnum occupatum, editas contra Eccleſiaſticam libertatem, nec ſtatuta, vel conditiones aliquas edetis, aut etiam promulgabitis, per quæ juri, aut Eccleſiaſticæ libertati derogetis.

Clerici non conveniendi coram Judice Sæculari.

18. Promittetis etiam quod nullus Clericus, vel perſona Eccleſiaſtica eorumdem Regni, & Terræ in civili, vel criminali cauſa convenietur coram Judice ſæculari, niſi ſuper fœudis Judicio petitorio conveniatur civiliter, ſed omnes perſonæ Eccleſiaſticæ omnimode erunt libere, & in nullo Regi, vel Principi ſubjacebunt.

Ex Eccleſiis vacantibus nihil exigendū.

19. Nullas inſuper tallias, vel collectas imponetis Eccleſiis, Monaſteriis, Clericis, & noſtris Eccleſiis, vel rebus eorum, & in Eccleſiis vacantibus vos, vel veſtri in Regno hæredes nulla habebitis regalia, nulloſque fructus, redditus, & proventus, nullas obventiones, ac nulla prorſus alia percipietis ex eiſdem, cuſtodia earumdem Eccleſiarum interim libere remanente penes perſonas Eccleſiaſticas juxta canonicas ſanctiones.

Antiqua Privilegia Regnicolis conſervanda.

20. Comites vero, Barones, Milites, & univerſi homines totius Regni, & Terræ prædictæ vivent in ea libertate, & habebunt illas immunitates, illaque privilegia, ipſiſque gaudebunt, quas, & quæ tempore claræ memoriæ Guillelmi II. Siciliæ Regis, & aliis antiquis temporibus habuerunt.

Exules revocandi, bonaque eis reſtituenda.

21. Omnes exules Regni Siciliæ, & Terræ prædictæ cujuſcumque conditionis exiſtant, ad mandatum Eccleſiæ reducantur in Regnum, & prædictam Terram. Ipſiſque de bonis, & juribus eis debitis reſtitutio plena fiet: in hujuſmodi autem reſtitutione ſecundum prædictam formam in capite de Eccleſiaſticis tuendis contentam tam in notoriis, quam in dubiis procedetur, omneſque captivos, & obſides qui tenentur in Regno, & Terra prædictis, Romanos, Regnicolas, & alios de terra Eccleſiæ, Tuſcos, & Lombardos, & illos de Marchia Tarviſina bona fide reſtituetis libertati pro poſſe.

Sorani Comitis juribus conſulitur.

22. Hæredibus vero quondam Riccardi Comitis Sorani Germani fel. record. Innocentii Papæ Quarti jus, quod in Comitatu Sorano, & aliis Eccleſiæ Romanæ fidelibus, illud in aliis Comitatibus, & bonis ſi qua eis in Regno, & Terra prædictis a Regibus, & Principibus conceſſa obtinent, erit ſalvum, nec per præſentem ipſorum Regni, & Terræ ceſſionem Comitatuum ſic conceſſorum eorumdem cuique ad proprietatem, ſeu poſſeſſionem præjudicium generetur, Regio in his omnibus jure ſalvo.

Confœderatio nulla in præjudicium R. E. ineunda.

23. Nullam etiam confœderationem, ſeu ſocietatem cum aliquo Imperatore, vel Rege, vel Principe, ſeu Barone, Saraceno, Chriſtiano, vel Græco, aut cum aliqua Provincia, ſeu Civitate, aut Communitate, vel loco aliquo ſcienter contra Romanam Eccleſiam, vel in damnum Eccleſiæ facietis, & ſi feceritis ignoranter, teneamini ad mandatum Eccleſiæ revocare.

Exercitus a Carolo comparandus.

24. Habeatis autem mille ad minus Ultramontanorum militum Comitativam, quorum quilibet æquitaturas quatuor ſecum habebit, habebitis etiam trecentos Baliſtarios, & tot alios bellatores, quod ad proſecutionem negotii fidei ſufficere videtur, & uſque ad annum a præſenti die computandum, ſic muniti cum tota veſtra hujuſmodi Comitativa eſſe teneamini, & ſitis extra fines Comitatus Provinciæ verſus Italiam, vel in Italia, & ex tunc infra tres menſes

ses immediate sequentes esse teneamini, & sitis in Terris contiguis Regno Siciliæ, nisi forsitan in Italia hostium obstaculo impediamini, vel occursu, quorum impugnationem, & debellationem quamdiu taliter muniti perseverantes institeritis, intelligamini negotium prosequi, nec vobis tempus præditum trium mensium currat. Quod si vos sic muniti usque ad hujusmodi annum non fueritis extra fines prædicti Comitatus, vel si infra eosdem tres menses tali non præpediti obstaculo non fueritis in Terris ejusdem Siciliæ Regno conterminis cum comitativa hujusmodi constituti, vel in quocumque casu ad prosecutionem negotii opportunam non impendentibus operam in eisdem Terris conterminis dicto Regno infra ipsos tres menses non fueritis sic muniti, liberum erit Romano Pontifici, ac in potestate remanebit ipsius dicere, pronuntiare, vel proferre, in scriptis, vel sine scriptis, de consilio, vel sine consilio fratrum, vobis, aut alio etiam quocumque, cujus forsan interesset non vocatis, & absque omni juris solemnitate, collationem, concessionem, investituram vobis, & hæredibus vestris de Regno, & Terra prædictis factas, vacuas omnino esse, nullumque robur, vel valorem habere, ac eas revocare, cassare, irritare, ac ipsas cassas, & irritas nunciare.

Terminus Italiam intrandi assignatur.

25. Liberum quoque erit eidem Romano Pontifici hoc idem facere, si (quod absit) vel longa præpediti valetudine, vel morte præventi dignum negotium juxta eamdem formam non assumpseritis, vel assumptum non fueritis prosecuti, nisi forte talis persona, & tam idonea juxta formam eamdem vices vestras, vel vestrum hæredum in hac parte suppleverit, quæ merito ad hoc sufficere, & possit, & debeat a Romana Ecclesia reputari. Quod si forte vos aliquo impedimento fueritis irretiti, & hoc significaveritis Romano Pontifici in potestate ipsius remanebit dicere, pronunciare, & approbare, & proferre juxta formam in Capitulo ipso contentam collationem, concessionem, & investituram hujusmodi vobis, & hæredibus vestris factas de Regno, & Terra prædictis vacuas omnino esse, nullumque valorem, & robur habere, ac eas revocare, & cassare, & irritare, & ipsas cassas, & irritas nunciare, vel talem personam, & totam idoneam assumere, vel admittere ad dictum negotium, quæ merito ab ipso sufficiens reputetur. Deinde omnes præmissas conditiones, quæ in persona vestra apponuntur circa vestros etiam in dicto Regno hæredes, & successores intelligimus, & volumus esse dictas salvis omnibus, quæ circa alios hæredes ordinata consistunt, prout superius est expressum.

Hæ conditiones Caroli hæredes obligant.

26. Vos etiam dabitis privilegium vestrum Domino Papæ, ac Romanæ Ecclesiæ, ac Bulla aurea bullatum, in quo proprio juramento fatebimini, & cognoscetis expresse Regnum Siciliæ, & totam Terram, quæ est citra Pharum usque ad confinia Terrarum Romanæ Ecclesiæ excepta Civitate Beneventana cum Territorio, & pertinentiis ejus, quæ Ecclesiæ remanebit eidem, ex sola gratia, & mera liberalitate Sedis Apostolicæ vobis, vestrisque hæredibus de novo fore concessa, vos, quæ recepisse, ac tenere Regnum, & Terram hujusmodi a dicta Romana Ecclesia sub pactis, & conditionibus supradictis.

Protestatio à Carolo facienda; se Siciliæ Regnum ex mera Sedis Apostolicæ gratia obtinere.

Ut autem prædicti negotii consummatio, & hæc nostra collatio, concessio, & investitura, ac revocatio, ac alia præmissa illibata perpetuo maneant, & inconcussam semper obtineant firmitatem præsens instrumentum, seu præsentes litteras sigillorum nostrorum munimine roboratas vobis duximus concedendas. Actum Romæ apud Lateranum in Basilica Sancti Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, ante Sacratissimum Altare ipsius Basilicæ decimoquinto Kalendas Julii Anno Domini 1265. Pontificatus vero prædicti Clementis Papæ Quarti Anno primo.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam &c. Clausulæ.

Datum Perusii per manum Magistri Michaelis de Tholosa S. R. E. Vice-Cancellarii secundo nonas Novembris indictione nona Incarnationis Dominicæ Anno millesimo, ducentesimo, sexagesimo quinto Pontificatus vero Domini Clementis Papæ Quarti anno primo. Dat. die 4. Nov. 1265. Pont. An. I.

XII.

Quod prope Ecclesias Fratrum Minorum Conventualium Ordinis Sancti Francisci, non possit novum Monasterium construi, vel acquiri, ab Ordinibus in paupertate fundatis, vel cujuscumque Ordinis Monialibus, infra spatium trecentum cannarum.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, ac universis Fratribus Ordinis Fratrum Minorum, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

AD consequendam gloriam cœlestis patriæ, sic divina pietas humilitatem vestram per suam gratiam cernitur allexisse, quod semper ad hoc intenti estis, & vigiles, ut illam vobis, & proximis per innocentis vitæ studium acquiratis. Hæc enim, & alia sancta pauperrimæ Religionis vestræ merita nos inducunt, quod sumus ex intimo cordis affectu solliciti, ut in omnibus, quæ ad Dei laudem, & tranquillum statum devotionis vestræ cupitis, habeamus providentiæ studium efficacius.

Causæ faciendi Decreti.

§.1. Sane, non sine quadam turbatione animi frequenter audivimus, quod inter vos, & Religiosos aliquos, illa de causa æmulationis, & dissensionis materia oriretur, quia ipsi domos, & Ecclesias Regulares juxta loca vestra non sine vestro gravi præjudicio, & dispendio manifesto, quandoque construere præsumebant. Cum itaque ad Apostolici spectet officii dignitatem, de regno militantis Ecclesiæ cujuslibet scandali materiam abolere, nos digne volentes, quod hujusmodi æmulationis, & dissensionis occasio per diligentiæ nostræ studium amputetur, auctorirate præsentium ordinamus, & districte inhibemus, quod nulli liceat amodo de Prædicatorum Pœnitentiæ Jesu Christi, B. Mariæ de Monte Carmelo, Eremitarum S. Augustini, Sanctæ Claræ, aliisque Ordinibus in paupertate fundatis, nullique mulierum de prædictis, seu quibuscumque aliis Ordinibus, aliquod Monasterium, Ecclesiam, Decretum.

siam, vel Oratorium ædificare, seu construere, nulli quoque sæculari, vel religioso cujuscumque professionis, Ecclesiam, vel Monasterium, seu Oratorium jam ædificatum in aliquem transferre de Ordinibus memoratis infra spatium trecentum Cannarum a vestris Ecclesiis mensurandarum per aerem, etiam ubi alias recte mensurari loci dispositio non permittit. Præterea statuimus, ut quicquid contra hujusmodi ordinationis, & inhibitionis nostræ tenorem ex tunc in antea ædificatum fuerit, diruatur.

Qui Ordines in paupertate fundati intelligantur.

§.2. Et ne de notitia Ordinum, & quantitate Cannarum hujusmodi aliqua possit dubitatio exoriri, illos Ordines intelligi volumus in paupertate fundatos, qui ex Regula, vel Constitutionibus suis, extra septa Ecclesiarum Monasteriorum suorum, vel officinarum eorum, & clausuram ipsarum, nullas debent possessiones habere: quod si aliquis de Ordinibus ipsis possessiones in aliquibus membris suis habere, in aliis vero non habere noscatur, eum quoad ordinationem, inhibitionem, & statutum hujusmodi, prædictis Ordinibus in paupertate fundatis annumerari volumus.

§.3. Et quamlibet Cannarum ipsarum octo, palmorum longitudinem continere.

Obstantium derogatio.

§.4. Non obstantibus varia locorum consuetudine, sive privilegiis, indulgentiis, seu litteris quibuscumque tam supradictis, quam mulieribus, vel eorum alicui, ab Apostolica Sede sub quacumque forma concessis, seu etiam concedendis, quæ de præsentibus specialem, & expressam non fecerint mentionem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam &c.

Datum Perusii duodecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno Primo. Dat. die 20. Nov. 1265. Pont. An. I.

XIII.

Ex Regest. Vatic.

Destinatio Legatorum, qui Carolum Andegavensem, ejusque Uxorem in Urbe Siciliæ Reges coronent, & inungant homagium nomine Romanæ Ecclesiæ ab eisdem recepturi.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Rodulpho Episcopo Albanen. & dilectis filiis Adriano tituli Sanctæ Praxedis Presbytero, Riccardo Sancti Angeli, Gottifredo Sancti Georgii ad Velum Aureum, & Matthæo Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconis Cardinalibus, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

REX Regum, & Dominus Dominantium Dei clementissimus filius Jesus Christus honore multiplici Reginam præfulgidam, Sanctam videlicet Ecclesiam Sponsam suam, quam sibi clementer inseparabili fœdere conjungi voluit, de sua ineffabili clementia insignivit, sed in eo potissime ipsam honorabilem, & felici reddidit statu fulgentem, quod eidem tantam tribuit plenitudinem potestatis, ut personis quantacumque subtilitate conspicuis in his possit adesse magnifice, per quæ ipse clari nominis titulum, & famosæ consequantur potentiæ incrementum.

§.1. Sane contemplari clarissima merita puræ devotionis, & fidei, quibus inclytæ recordationis Reges Franciæ inter Catholicos noscuntur Mundi Principes claruisse, nobis, & eidem Ecclesiæ spiritualium producit affluentiam gaudiorum, propter quod ferveus in mente nostra consurgit affectio, ut erga charissimum in Christo filium nostrum Carolum Illustrem Regem Siciliæ, qui de illorum benedicta progenie dignoscitur processisse, sic nostra, & ipsius Ecclesiæ abundet gratia penes devotos affluere multipliciter consueta, ut qui sibi Regnum Siciliæ ad nos, & eamdem Ecclesiam pertinens dextera liberali contulimus, personam suam illius favoris affluentia prosequamur, per quem honoris magnitudo sibi Domino annuente proveniat, & votivæ materia prosperitatis accrescat. Quid enim secundum Deum in Rege devotissimo quæritur, nisi Fidei firmamentum, justitiæ zelus, & affluentia pietatis. Quid circa sæcularia laus commendat humana, utique affabilitatem benivolam, beneficentiæ gratiam, & perspicacis providentiæ majestatem. Hæc profecto in eodem Rege comperimus, & ex his illa dilectio provenit, quam ipse apud largitorem omnium gratiarum sibi velut hæres dilectissimus vendicavit. Caroli Regis, Regumque Francorum Encomium.

§.2. Pensantes igitur, quod extollitur honor Matris Ecclesiæ tali a suis uberibus filio dependente, quodque sui status præeminentia in maternæ cedit exaltationis augumentum, eum intra præcordia nostra suscepimus ad hoc præcipuis studiis intendentes, ut regalis magnificentia culminis felicibus auspiciis exaltetur. Regalis dignitas ei concessa.

§.3. Quia vero dictus Rex Siciliæ a nobis filiali confidentia postulavit, ut cum ipse dictum Regnum jam annuente Deo, prævioque salutis Angelo ad hoc intrare in manu potenti, & brachio intendat extento, quod velut Athleta Christi strenuus hostes suos, & persequutores Fidei exinde potenter ejiciat, ac ibidem Agrum Dominicum spurcitiis Sarracenorum expurget, Ecclesias quoque, ac Personas earum liberiati restituat, & eos, qui sunt exules Ecclesiæ memoratæ prætextu reducat ad propria, necnon Dei Populum in Regno constitutum eodem a compede servitutis, quo illum alter Pharao diu detinuit alligatum, prorsus absolvat, sibi, & charissimæ in Christo filiæ nostræ Illustri Reginæ Uxori suæ Diademata imponi regia, & eoidem more inungi debito faceremns, nos de vestra circumspectione, ac industria probata confisi, vos velut Viros sensatos, & providos virtutum multitudine redimitos, in arduis, & magnis expertos, ac honorabilia, imo præcipua membra Ecclesiæ ad peragenda hujusmodi coronationis, & inunctionis solemnia duximus fiducialiter eligendos, committentes vobis super his plenarie vices nostras, ita quod tu Frater Venerabilis Episcope Albanen. Regem, & Reginam inungas eosdem, vosque universi, vel illi vestrum, qui præsentes fuerint eisdem Coronas prædicti Regni Siciliæ tribuatis, eorumque vertices inclytos reddatis illarum insigniis cum solitis solemnitatibus decoratos. Mandatum, de quo in Rubrica.

§.4. Quocirca mandamus, quatenus in Urbem convenientes in unum eadem solemnia juxta hujusmodi formam vobis traditam in nomine,

mine, ac virtute Altissimi prudenter, honorifice, ac etiam diligenter, prout decet, tam arduum, & solemne negotium exequi studeatis. Speramus enim in Domino, quod iidem Rex, & Regina tantæ gratiæ magnitudinem memoriæ signaculis taliter alligabunt, quod in delectationem eis veniet omnium Conditori per virtuosæ vitæ studium, & Sanctæ ipsius Ecclesiæ placere jugiter per sinceræ devotionis augumentum.

§.5. De clementia quoque Regis Superni confidimus, quod ipse diutinam afflictionem, & lacrymas afflictorum præfati Regni ex alto prospiciens, ac intentionem puram, & bonam ipsius Regis Siciliæ clementer advertens ei, qui justam scientiam, & piam causam prosequitur, de parte opposita triumphum desiderabilem largietur. Cæterum quia ex certis pactis inter Ecclesiam, & Regem eosdem haberi dignoscitur, quod dictus Rex nobis, & eidem Ecclesiæ homagium ligium pro Regno ipso, & Terris aliis sibi ab Ecclesia præfata concessis exhibere tenetur. Volumus, quod hujusmodi homagium pro nobis, ac dicta Ecclesia recipere nullatenus ommittatis. Per præmissa siquidem Coronationis, & Inunctionis solemnia Panormitan. seu aliquibus aliis Ecclesiis, vel quibuscumque personis, aut locis, ex eo quod eisdem solemniis non interfunt, vel quod illa in Sede ipsa non fiunt, aut alias nullum volumus in posterum præjudicium generari.

Dat. die 29. Dec. 1265. Pont. An. I. Datum Perusii quarto Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno primo.

XIV.

Ibidem. Sequitur Carolo Siciliæ Regi in idem Argumentum.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Charissimo in Christo filio Carolo Regi Siciliæ Illustri, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. ODorem agri pleni, cui benedixit Dominus, in te benedictionis filio sentire gaudemus, Aromata considerando virtutum, & strenuitatem attendendo gestorum laudabilium, quibus tua Excellentia per divinam redditur gratiam insignita. Nam quod secundum Deum in Rege Catholico quæritur Fidei firmamentum, justitiæ zelus, & affluentia pietatis, quid in ipso circa sæcularia laus humana commendat, affabilitatem nempe benivolam, beneficentiæ gratiam, & circumspectæ industriæ majestatem; hæc in te profecto comperimus, & ex his circa Personam tuam in nobis exuberat illa dilectio, quam apud Regem Cœlorum tibi velut hæres dominicus vendicasti. Pensantes igitur, quod extollitur honor Matris Ecclesiæ tali a suis uberibus filio dependente, quodque tui status præminentia in maternæ cedit exaltationis augumentum, te intra præcordia nostra suscepimus ad hoc præcipuis studiis intendentes, ut regalis magnificentia culminis felicibus auspiciis exaltetur. Et ut tibi clarius pateat affectus Apostolici plenitudo, petitionem tuam, quam nobis fecisti porrigi fiducia filiali, videlicet, quod te, & charissimam in Christo filiam nostram Reginam Illustrem Uxorem tuam coronari, & more inungi regio faceremus,

Nos paternis affectibus admittentes, Venerabilem Fratrem nostrum Rodulphum Albanensem Episcopum, & dilectos filios nostros Adrianum tituli Sanctæ Praxedis Presbyterum Riccardum Sancti Angeli, Gottifredum Sancti Georgii ad Velum Aureum, & Matthæum Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconos Cardinales, Viros utique probatæ circumspectionis, & vitæ, ac industriæ præcellentes, Viros virtutum multitudine insignitos, expertos in arduis, tuique honoris, & nominis amatores, honorabilia quoque membra ipsius Ecclesiæ, ad hujusmodi coronationis, & inuntionis solemnia peragenda in Urbem, in qua moraris, duximus destinandos, eis super his committentes per Apostolicas litteras plenarie vices nostras. Legatos ait destinatos ad eum coronandum, & inungendum.

Speramus enim in Domino, quod tu, & prædicta Regina de manu tam præcellentium, tam Venerabilium Personarum, quas hilariter recipi, & tractari, immo in quibus Personam nostram honorari deposcimus, receptis Domino annuente feliciter fastigii regalis insigniis, magnitudinem hujusmodi gratiæ tabulis vestræ memoriæ taliter imprimetis, quod semper in delectationem vobis veniet superno Regi per virtuosæ vitæ studium, & Ecclesiæ Matri vestræ placere jugiter per sinceræ devotionis augumentum.

Ad hæc quia ex certis pactis inter Ecclesiam ipsam, & te charissime fili haberi dignoscitur, quod tu pro Regno Siciliæ, ac Terris aliis tibi ab Ecclesia ipsa concessis homagium facere ligium nobis, & Ecclesiæ præfatæ teneris, Nos attendentes, quod his diebus tibi ad nostram præsentiam, & nobis ad dictam Urbem accedere grave foret, Serenitatem tuam requirimus, & rogamus tibi per Apostolica scripta mandantes, quatenus Cardinalibus ipsis, quibus hoc a te recipiendum commisimus, affectu prompto, & libero pro nobis, & dicta Ecclesia homagium facias memoratum, te in his, & aliis, quæ honorem Ecclesiæ præfatæ respiciunt, prout de tua sinceritate confidimus, taliter habiturus, quod exinde tibi laudis humanæ præconium, & benedictionis divinæ proveniat incrementum. Quibus mandat ab eo homagium ligium præstari.

Datum Perusii tertio Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno primo. Dat. die 30. Dec. 1265. Pont. An. I.

Quod

XV.

Quod Inquisitores hæreticæ pravitatis, describi faciant in Statutis Civitatum, leges editas ab Innocentio IV. contra hæreticos, Magistratus sæculares ad id cogendo.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Prædicatorum, & Minorum Ordinum, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, per Italiam auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, & in posterum deputandis, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. AD extirpanda de medio Populi Christiani hæreticæ pravitatis zizania, quæ abundantius solito succreverunt, superseminante illa licentius his diebus homine inimico, tanto studiosius juxta commissam nobis sollicitudinem insudare proponimus, quanto perniciosius negligeremus eadem in necem catholici seminis pervagari.

§.1. Ut autem adversus hujusmodi nequitiæ operarios, consurgant, stentque firmiter Ecclesiæ filii, ac Orthodoxæ Fidei zelatores, Constitutiones quasdam felicis recordationis Innocentius Papa Prædecessor noster ad extirpationem hæreticæ pestis edidit, & tam ipse, quam felicis memoriæ Alexander Papa Prædecessor noster, dilectis filiis Potestatibus, sive Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consiliis, & Communitatibus Civitatum, Castrorum, aliorumque locorum per Italiam constitutis, mandarunt, ut Constitutiones ipsas, in suis conscribi Capitularibus facerent, & exacta diligentia observarent. Unde prædictis Potestatibus, sive Rectoribus, Consulibus, Capitaneis, Antianis, Consiliis, & Communitatibus, damus nostris litteris in mandatis, ut ipsi, & singuli eorum, Constitutiones easdem, cum quibusdam adjectionibus, modificationibus, & declarationibus per dictum Alexandrum Prædecessorem nostrum, & etiam per nos factas, conscribi in suis Capitularibus facientes, nullis inde temporibus abolendas, secundum eas contra omnem hæresim se adversus hanc Sanctam Ecclesiam extollentem, sine aliqua omissione procedant. Decretum, de quo in Rubrica.

§.2. Quocirca si dicti Potestates, sive Rectores, Consules, Capitanei, Antiani, Consilia, & Communitates, mandatum nostrum super hoc neglexerint adimplere, vos, & singuli vestrum illos, & singulos eorum, infra designatos vobis limites, per excommunicationem in personas, & interdictum in terras eorum, monitione præmissa, appellatione remota cogatis. Magistratus ad id censuris cogendi.

§.3. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, vel in posterum indulgeri contingat, quod personæ excommunicari, ac Civitates, Castra, Terræ, & loca ipsorum interdici non possint, sive qualibet alia indulgentia Sedis ejusdem, per quam effectus præsentium impediri valeat, vel differri: & de qua, cujusque toto tenore, de verbo ad verbum specialem, & expressam in nostris litteris oporteat fieri mentionem: & Constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Obstantium derogatio.

Datum Perusii decimoquinto Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno primo. Dat. die Jan. 1266. Pont. An. I.

XVI.

Revocatio omnium Indulgentiarum, & Privilegiorum, quibuscumque singularibus Personis Ecclesiasticis, vel Sæcularibus, quibus eis concedebatur quod interdici, vel excommunicari non possent, nec Terræ eorum Ecclesiastico Interdicto supponi. *Ex Regest. Vatican.*

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

SEdes Apostolica interdum, quæ benigne concesserat utilitate suadente, consultius revocat: per hoc non tam in suis actibus varia, quam providentiæ suæ remedia Subditorum varietati, & necessitati coaptans. Probat hoc præsentis necessitas Sanctionis, quæ illorum compescit audaciam, qui ad sui juris defensionem contra injuriosos immunitate per ipsius Sedis indulta muniti, quod ad tuitionem eis concessum fuerat in aliorum molestias, & injurias convertentes, suis indulgentiis, ac privilegiis multipliciter abutuntur. Sicut enim ad nos frequenti querela pervenit pro eo, quod Sedes eadem personis diversis tam Ecclesiasticis Religiosis, & aliis, quam etiam Laicis quibusdam sine præfinitione temporis, aliis vero ad tempus sub formis variis indulsisse dicitur, quod interdici a quoquam, vel excommunicari non possint, nec Terræ ipsorum Ecclesiastico interdicto supponi; Personæ ipsæ de Indultis hujusmodi confidentes alios fidentius in suo jure molestant, & asserentes, quod nec locorum Ordinarii possunt in ipsos excommunicationis, vel interdicti ferre sententiam, etiam ipsorum Ordinariorum Jurisdictionem contemnunt pariter, & eludunt, sicque Personarum ipsarum excessus remanent incorrecti, & nervus disrumpitur Ecclesiasticæ disciplinæ. Causæ revocandorum Privilegiorum, de quibus in Rubrica.

§.1. Nos itaque intendentes in hoc salubre remedium adhibere, omnes indulgentias, & privilegia hujusmodi quibuscumque singularibus Personis Ecclesiasticis, vel Sæcularibus cujuscumque sint præminentiæ, dignitatis, conditionis, aut status sub quacumque verborum forma concessa illis, per quæ Regibus, & Reginis, eorumve filiis, nec non & Religiosis quibusdam non Personarum tantum, sed Ordinum, vel Locorum privilegiatorum in hoc ratione hujusmodi Immunitas conceditur dumtaxat exceptis, de fratrum nostrorum consilio ad Ordinariorum sententias, & processus, Edicto perpetuo prohibemus extendi, & si forsan quoad Sententias, & processus hujusmodi aliqua concessa inveniantur expresse ad instar felicis recordationis Alexandri Papæ Prædecessoris Nostri ea in quantum per ipsa Ordinariorum Judicum jurisdictio tangitur, penitus revocamus, nihilominus locorum Diœcesanis, & quibuscumque aliis Ordinariis Judicibus, ut in suos Subditos, prout ad eos pertinet, indulgentiis, & privilegiis ipsis nequaquam obstantibus, Jurisdictionem suam, & Censuram Ecclesiasticam exercere libere valeant, concedentes. Decretum.

§.2. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prohibitionis, revocationis, & concessionis infringere &c. Si quis &c. Clausulæ.

Datum Viterbii Idibus Augusti, Pontificatus Nostri Anno Secundo. Dat. die 13. Aug. 1266. Pont. An. II.

XVII.

Ibid. Quod Abbates, & alii, quibus Mitræ usus est ab Apostolica Sede concessus, exempti quidem in Conciliis, & Synodis, Mitris tantummodo Aurifrigiatis, non exempti vero Simplicibus albis, & planis utantur.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. EXigit nostri officii debitum, ut inter subditos scandali submovere materiam sollicite studeamus, præsertim ne a Sede Apostolica Regis ministra pacifici turbationis, & discordiarum occasio tribui videatur.

§.1. Sane sicut tam facti experientia, quam frequens nos clamor instruxit, ex eo quod ejusdem Sedis benignitas attendens provide, quod Ecclesiarum est decor, & gloria Prælatorum decorus ornatus, & illarum majoritas eminet ex eorum honore majori, nonnullis Abbatibus, & Prælatis aliis, quibus id ex propria Dignitate non competit, concessit, in Ecclesiarum suarum gloriam, & honorem, ut Mitra, & aliis Pontificalibus uterentur. Ipsis in Provincialibus Conciliis, & Episcopalibus Synodis Mitra utentibus, dum eos Archiepiscopis, & Episcopis habitus parilitas sic omnino parificat, ut ab illis non possint ejus diversitate discerni, Archiepiscopos, & Episcopos ipsos frequenter scandalizari contingit, ac inter eos Abbates, & alios hujusmodi prærogativa gaudentes, scandala suboriri.

Ex Mitræ indeterminata concessione Abbates inter, & Episcopos ortæ sæpe discordiæ.

§.2. Nos itaque volentes in hoc sic salubriter providere, quod Abbates, & alii hujusmodi concessione muniti, ab Archiepiscopis, & Episcopis discerni valeant, nec tamen privilegiorum suorum fruantur effectu, de fratrum nostrorum consilio præsenti decreto statuimus, ut Abbates, & alii, quibus Mitræ usus est ab eadem Sede concessus, exempti quidem in Conciliis, & Synodis memoratis, quibus nonnulli ex eis interesse tenentur, Mitris tantummodo aurifrigiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus uti possint, non exempti vero simplicibus albis, & planis utantur. In aliis vero locis exemptis, & non exemptis Mitris uti liceat, prout concessa eis ab eadem Sede Indulta permittunt.

Statutum, de quo in Rubrica.

§.3. Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Viterbii decimonono Kal. Septembris, Pontificatus Nostri Anno secundo.

Dat. die 14. Augusti 1266 Pont. An. II.

XVIII.

Ex Cod. M.S. Moguntino, edidit Schannat Vindem. Litterar. Collect. I. pagin. 207.

Wernhero Moguntino Archiepiscopo committitur, ut electionem Conradini Siciliæ Regnum affectantis in Imperatorem impediat, Electores, fautores &c. si secus egerint, anathemate percellendo.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Archiepiscopo Moguntino, salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium ab Archiep. Moguntino dignitate in Ecclesia Catholica petitum.

FUndata Domus Domini super immobile fundamentum cujus secundum Apostolum aliud ponere nemo potest, a columnis stabilibus sub decenti locatis ordine pulchritudinem recepit & splendorem, quarum implens officium, qui prælationis Ecclesiasticæ ministerium assecuti spirituale sustinent ædificium, & venustatem. Inter hos sane quantum in credita tibi Provincia locum obtines celsiorem, quanto pondus structuræ sustines amplioris, tanto te decet gravitate majori in omnibus, & per omnia stabiliri, ut nec nutes, nec devies a rectitudine tui status, ne dilapsus in partem alteram eo ruas periculosius, quo tecum plures traheres ad ruinam: Verum ad justi pariter, & honesti soliditatem propositi propter commune debitum, quo te Deo vehementer astrictum intelligis, cujus ministerii tui vocatus sorte in partem sollicitudinis, vicem geris, accumulata te nova obligant beneficia, quæ cum aliis Prælatis Alemanniæ a Sede nosceris Apostolica recepisse, cujus larga benevolentia, largitas quoque benivola vobis hactenus semper affluit, & quasi fons indeficiens vobis, & vestris Ecclesiis gratiarum fluenta communicans, vos instruxit consiliis, roboravit auxiliis, vallavit præsidiis, & privilegiis honoravit, justum est igitur, & pietati conveniens, ut ad Matrem levetis oculos universi, & cura pervigili studeatis ejus obviare periculis, quæ si sua, vel vestra dixerimus, sua tamen rectius dicemus, & vestra cum dolente capite non sit in membris sanitas.

Conradini facinora deplorat.

§.1. Cæterum quantum Ecclesiam flagellaverit, quantum concusserit, quot pro bonis ei mala reddiderit Domus Imperatoris Friderici, nedum Ecclesiis, & Principibus Alemanniæ notum existit, sed & mundo notorium universo, unde justo damnatus judicio, & tam Imperii, quam Regni Siciliæ jure pariter, & honore privatus diem miserabiliter claudens extremum, sui tenuem reliquit memoriam, cui sublatis e medio filiis in Domo tanti nominis unica tantum scintilla remansit ætatis adhuc teneræ, præmaturæ tamen malitiæ, prout fida relatione didicimus, Conradinum, cujus congauderemus profectui, si suis contentus reprobatum Avum pro meritis, nollet in suis imitari, nec ausu temerario moliretur infringere, quæ contra Avum eumdem exigente justitia felicis recordationis Prædecessor noster Innocentius multis spectata oculis, multis probata sensibus, approbante Sacro Concilio definivit, sed ecce jam prodiit in publicum non transumpta cum semine Patris iniquitas, sed avitæ potius ambitu magnitudinis, cujus ei sæpe memoria revocatur, ad Nepotem improvidum temere propagata, sicque multum præpropere timidus adolescens cum aliquibus inimicis Ecclesiæ Lombardis, Marchianis, & Tuscis Apulis, atque Siculis fraudulentis se .... applicat. Potestatem Ecclesiæ non considerans, quæ sicut Avum ejus nudavit Imperio suis meritis exigentibus, atque Regno Siciliæ, sic, & eum jure, ac honore Regni Jerosolymitani, aliisque dignitatibus, & juribus, si quæ habet poterit privare, nisi sibi consilio meliori provideat, & Sedis Apostolicæ beneplacitis se coaptet.

Nonnullos ait tractatus inijsse ut eum in Imperatorem eligant.

§.2. Porro non sine magna cordis amaritudine nuper recepimus, quod nonnulli ex his Principibus, & Prælatis, ad quos jus pertinet eligendi Romanorum Regem ad Imperatorem postmodum promovendum, in eam venerint auda-

ciam, ut super electione Conradini ejusdem ad Imperium occultos audeant, & apertos inire tractatus suæ salutis immemores, hostes justitiæ, & quietis publicæ turbatores, cum deberent non solum attendere, quod assumere ineligibilem nulli liceat, verum etiam diligenter attendere, quomodo nunc eis paratum quemlibet, & omni exceptione majorem liceret eligere, maxime pendente duarum electionum negotio coram nobis, quæ fuerunt de Charissimis in Christo filiis nostris Rege Castellæ, & Richardo Rege Cornubiæ, viris illustribus, & magnificis per eos, ad quos jus eligendi pertinet, in discordia celebratæ, hunc autem probat esse ineligibilem ætatis infirmitas, quæ inhabilem eum efficit ad honores, cujus etiamsi legitimum terminum attigisset, cum tamen eligi non deceret, qui de persecutoribus Ecclesiæ manifestis tam veteribus, quam modernis trahens originem, justa posset hac sola ratione repelli.

Quare eligendus non fuit.

§.3. Quo circa cum officio nostræ servitutis incumbat, fraudibus, & malitiis perversorum occurrere, ne quod absit, neglecta valeant incendia vires sumere, quæ in ipsis initiis levius extinguuntur, Nos in omnes, & singulos cujuscumque dignitatis, vel excellentiæ Archiepiscopalis etiam, vel Episcopalis, aut alterius Ecclesiasticæ, vel Sæcularis existat, cuiuscumque sint gradus, vel ordinis, sive sexus, qui prætactis publicis, vel occultis, seu quibuscumque aliis modis procurabunt dicti Conradini promotionem in Romanorum Regem, vel Imperatorem, aut hujusmodi tractatibus consenserint, vel his procurantibus dabunt consilium, auxilium, & favorem, & in omnes, qui ad id procurandum, vel agendum convenerint, excommunicationis sententiam promulgamus, & anathematis eos vinculo innodantes terras Ecclesiastico subjicimus interdicto: Si qui vero ad electionem ipsius processerint, si Principes fuerint, eos, & hæredes ipsorum omnibus feudis, & honoribus, quos ab Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis obtinent, & tam eos, quam posteritatem eorum usque ad quartam generationem jure eligendi Romanorum Regem auctoritate Apostolica privamus, & insuper eorum filios Clericos usque ad quartam generationem reddimus prorsus inhabiles, ad dignitates, vel beneficia Ecclesiastica obtinenda: Si vero Electores hujusmodi Prælati fuerint, ipso facto depositi, ac nudati remaneant omni dignitate Archiepiscopali, & Episcopali, & omni Ecclesiastico beneficio sine spe restitutionis, aut gratiæ aliquo tempore obtinendæ.

Prohibet Clemens quominus eligatur sub nonnullis pœnis.

Excommunicat omnes ei prebentes auxilium, consilium &c. contra Carolum Siciliæ Regem.

§.4. Omnes etiam qui prædicto Conradino assisterint, aut impenderint consilium, vel auxilium, aut favorem contra charissimum in Christo filium nostrum Carolum, necnon Regem Siciliæ a Sede Apostolica constitutum, in quo novam, ac nobilem opem Ecclesiæ favor divinæ dextræ signis evidentissimis comprobavit, excommunicationis sententia innodamus, in quos omnes quoque, qui cum eodem Conradino, vel pro ipso, aut in ejus auxilium contra Ecclesiam, vel præfatum Carolum Siciliæ Regem in Regnum Siciliæ, seu quæcumque ejus loca, vel in Italiam, seu quascumque Italiæ Regiones, vel partes accedere, aut ibi dictum Conradinum adjuvare præsumpserint, excommunicationis sententiam proferentes terras eorum Ecclesiastico supponimus interdicto, contra eos gravius processuri, prout excessus meruerit eorum-dem.

§.5. Licet autem de tuæ devotionis, & fidei puritate firmam geramus fiduciam, quod in his, & in aliis tuæ providebis saluti, & de nostris beneplacitis coaptabis, quia tamen calcar equum admissum excitat magis, quam molestat, fraternitati vestræ per Apostolica scripta in virtute obedientiæ firmiter præcipiendo mandamus, quatenus a prædictis laqueis, vel periculis non solum tibi caveas, sed & alios qui in eis possent incidere, reddas sollicite cautiores, hanc nostram sententiam, totumque præsentium tenorem in tuis Civitate, Diœcesi, & Provincia convocatis Clero, & Populo facias singulis mensibus, vel si expedire videris pluries publicari.

Mandat Maguntino Archiep. has litteras publicet.

Datum Viterbii decimoquarto Kalendas Octobris Pontificatus Nostri Anno secundo.

Dat. die 18. Septem. 1266. Pont. An. II.

XVIII.

Contra Quæstuantes, Litterisque Apostolicis abutentes, earumdemque prætextu Eleemosynas quomodolibet extorquentes.

Ex Regest. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Exordium. SEdis Apostolicæ circumspecta benignitas circa concessionum gratias, in quibus multorum votis frequenter annuit, illam sibi providentiam reservare semper intendit, ut de illis ita eas obtinentibus proveniat commodum, quod aliis materia scandali, seu gravaminis non immineat detrimentum.

Abusus litterarum pro quæstuationes concessorum.

§.1. Ad audientiam siquidem nostram jam sæpe pervenit, quod cum Sedes ipsa de sua solita pietate nonnullis Religiosis Domibus, Hospitalibus, & aliis piis locis pro eorum subventionibus litteras, seu indulgentias ab olim concesserit inter cætera continentes, ut Nuncii, seu Portitores earum in Locis Ecclesiasticis, ad quæ devenerint, honeste recipi debeant, & charitative tractari; Quodque Fideles certis diebus convocari debeant ad audiendas exhortationes, seu prædicationes ipsorum, ac eis eleemosynas porrigendas, hujusmodi Portitores, seu Nuncii eisdem litteris, & indulgentiis multipliciter abutentes multa sæpe confingunt, quæ neque continentur in eis, neque de intentione Sedis ejusdem aliquatenus processerunt. Nam illarum prætextu se in Hospitiis Prælatorum, & Rectorum, aliorumque Clericorum Ecclesiarum, ad quas perveniunt, eis invitis recipi, sibique laute faciunt ministrari, procurantes in illos, si secus fecerint, & in Prælatos eosdem Rectores, Cappellanos, & alios Clericos sibi subjectos, si eorum quilibet Parochianos suos certo die, ac loco non vocent per Conservatores sibi a Sede prædicta, ut asserunt deputatos, seu per Locorum Ordinarios, quibus per aliquas de dictis litteris super hoc jurisdictio videtur attribui, suspensionis, interdicti, & excommunicationis sententias promulgari. Ex quo illud inconveniens frequenter accidit, ut dictæ Sedi, quæ in hac parte culpabilis non existit, sæpe de-

trahitur, & plurimorum quies fidelium præter ſcandali materiam, quam inde oriri contingit, pluries nimium perturbatur.

§.2. Quia vero de intentione Prædeceſſorum noſtrorum non extitit, & de noſtra etiam non exiſtit, ut litteræ, ac indulgentiæ memoratæ, conceſſæ ad pietatis officium, gravaminis, & ſcandali deberent producere nocumentum; Nos clamoribus, quos ſuper hoc ſæpe recepimus, finem imponi volentes, præſentium auctoritate ſtatuimus, ut Prælati, Rectores, & Clerici memorati litterarum, & indulgentiarum ipſarum Bajulos cujuſcumque Religionis, ſeu conditionis fuerint in hoſpitiis ſuis inviti recipere, illoſque procurare, ac hujuſmodi convocationes facere minime teneantur prætextu litterarum, & indulgentiarum ipſarum, quas quantum ad convocationes eaſdem penitus revocamus.

Declarat per hæſce litteras Eccleſiarum Rectores invitos non obligati.

§.3. Suſpenſionis autem, interdicti, & excommunicationis ſententias, quas in quoſcumcumque ſecus promulgari contigerit, ex nunc irritas, & inanes decernimus, ac nullius exiſtere firmitatis.

Dat. die 12. Januar. 1267. Pont. An. II.

Datum Viterbii ſecundo Idus Januarii, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

XIX.

Eidem.

Quod in Civitate Beneventana Statuta condi abſque Sedis Apoſtolicæ licentia nequeant, abroganturque condita.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

§.1. PRidem intellecto, quod Populus Beneventanæ Civitatis in derogationem Jurium Eccleſiæ Romanæ Statuta quædam ediderat, Nos Robertum de Malleo, & Joannem Benencaſe Milites, Petrum de Riſo, Mercurium Girardi, Bartholomæum Alexandri, & Petrum Gregorii Cives Beneventanos, qui præcipue cauſam dediſſe Statutis editis dicebantur, ac eumdem Populum citari peremptorie fecimus, ut iidem Statutarii perſonaliter, Populus vero per idoneum Syndicum comparerent infra certum terminum coram nobis ſuper his mandatis noſtris, & beneplacitis parituri.

Quid cauſam dederit edicto.

§.2. Cumque Syndicus, & alii prædicti ad noſtram præſentiam acceſſiſſent, tranſcriptum cujuſdam privilegii produxerunt, per quod edendi Statuta facultatem ſibi attributam eſſe dicebant. Et tandem comperimus, quod iidem Populus inter alia ſtatuerant, ut ſingulis ſex menſibus eligerentur octo boni, & legales homines Civitatis ejuſdem, qui haberent plenam, & liberam poteſtatem utendi officio Octonariorum, ut eorum verbis utamur, ſicut antiquitus utebantur, ad quod officium prædictum Robertum, & alios ſuperius nominatos, necnon Andræam Conſilii, & Aitorem Concives eorum nuper duxerant eligendos.

Statutum, de quo in Synopſi.

§.3. Nos autem ejuſdem tranſcripti ſerie diligenter inſpecta, cum non obtuliſſent Originale, quod ut creditur, non habebant, de fratrum noſtrorum conſilio diffinimus, quod idem Populus etiamſi Privilegium authenticum ſecundum tranſcripti prædicti tenorem appareat, condendi Statuta nullam habeat abſque licentia Sedis Apoſtolicæ facultatem. Eadem quoque Statuta, & ſpecialiter quidquid factum eſt de dictis Octonariis caſſamus, & irritamus, ac decernimus ea nullius exiſtere firmitatis ſub pœna duorum millium unciarum auri, eiſdem Populo diſtrictius inhibentes ne procedant futuris temporibus ad ſimilia facienda.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ deffinitionis, caſſationis, irritationis, conſtitutionis, & inhibitionis infringere &c.

Clauſulæ.

Datum Viterbii octavo Kalendas Aprilis, Pontificatus noſtri Anno tertio.

Dat. die 25. Martii 1267. Pont. An. III.

XX.

Canonizatio S. Heduvigis Ducisſæ Poloniæ, & præfinitio feſtivitatis pro die 15. Octobris, cum Indulgentiarum elargitione ejus ſepulchrum viſitantibus.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiſcopo Gneznen. & ejus Suffraganeis, ſalutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

§.1. EXultat cunctorum fidelium pia Mater Eccleſia, novæ laudis ex intimis jubilum productura, ex eo quod declinante mundo ad veſperam, tamquam inextimabilem margaritam inveniſſe fortem dignoſcitur mulierem, cujus conſtantis animi munimenta, nec aries ex adverſis impulſus euntibus quatere potuit, nec ab illo ipſam avertere, quod in mentis utero digne conceperat propoſito ſanctitatis. Sed cum inventionem difficilem Sapiens aſſerat hujuſmodi mulieris, quæ nam ſit illa, deducatur in lucem, & habeatur ejus notitia, ne ab hominum ignorantiæ nebulis notione ſubducta, laudum defraudetur præconiis, quibus per mundi climata eſt ſuis ubilibet meritis attollenda. Non enim quam tantæ virtutis titulus illuſtravit, decet amplius occultari ſub modio, quodque teneatur in abditis, quam divina meritorum cumulo benignitas ſic provexit. Nec enim fortium mulierum voluit antiquitas oblivi ſci, ſed ſupra candelabrum virtutis, & gratiæ ſic poſuit, & erexit eaſdem, quod ipſarum memoriam edax non poteſt abolere vetuſtas, & quæ aliorum bona graviter inficit, faſcinatio denigrare. Hinc Judith, & Jabel, quæ Oloſernem, & Siſaram virili dextera peremerunt, ſuorum claritate geſtorum, ipſa deputavit perpetuis antiquitas monumentis, ut quæ antiquis utilitati fuerunt, eſſet deinceps ipſarum prorogata memoria poſteris in exemplum. Propter quod ne ipſi antiquitati, quæ ſollicitudinis manum, ut poſteris ipſis proficeret, a laboribus non ſubduxit, quæque ut nobis diſciplinæ, ac morum relinqueret inſtituta, noctis obſervavit excubias, diſſimiles judicemur, dignum duximus quæ ſit mulier ipſa, & quid egerit expreſſius aperire, ut id eos minime lateat, quos in ſinceritatis propoſito, pia reddit devotio ſtudioſos.

Exordium.

§.2. Et quidem ipſa eſt piæ memoriæ Sancta

S. Heduvigis illuſtre genus.

cta Heduvigis, cujus per ſanguinis derivationem natalium claritas ſic refulſit, quod ab iis, qui ſceptra geſtarunt Regnorum, quoſque inſignes efficit Imperii celſitudo, tamquam propago generoſa proceſſit, radiis nobilitatis plus ſplendoris adjiciens ex ſeipſa, quam ſibi unde originem traxerat, provenerit ex radice, pro quo ſi ſecundum carnem, & mundum gloriandum fuerat, merito potuit nullo blandiente mendacio gloriari. Sed cum hujuſcemodi gloria plerumque virtutis proſpectum evacuans, in elationis præcipitet vitium, quos exaltat, ut in ejus pectore virtus Chriſti per gratiam redundaret uberius, non in ea, quæ eſt carnis nobilitas, ſed in ſuis dumtaxat infirmitatibus gloriam aſſumebat; advertens, fructibus divinæ dilectionis nequaquam deſtitui, nec munere ſupernæ benedictionis illos fraudari, quos ſalutiferæ infirmitatis acredine a patre contingit benevolo viſitari.

Illa tamen non in nobilitate ſanguinis, ſed in ſuis infirmitatibus gloriabatur.

§.3. Porro dum puerula fuit, vix quicquam puerile geſſit in opere, & productioris ætatis tempore ſuccedente, ne adverſario ulla occaſio maledicti ſuppeteret, cum claræ memoriæ Henrico Duce Poloniæ matrimonium duxit legitime contrahendum, in quo tripartitum bonum conjugii ſalubriter conſervando, ſic prudenter ſe geſſit, quod thori fidem inviolatam cuſtodiens, & prolem in Dei timore ſuſceptam erudiens, ab ipſo Duce, cui non præcipiti voluptatis affectu, ſed diſcreto ſemper inhæſiſſe judicio creditur rationis, quouſque eſt aſſumptus de medio, per ſeparationis injuriam non divertit. Licet ut orationi, & contemplationi vacarent devotius, thorum ex pari voto, & conſenſu unanimi per multa annorum curricula habuerint ſequeſtratum, cum Creatori ſuo minus obſequi valeat ad plura diſtractus animus, & viro placere cupiens mulier, in his quæ Dei ſunt, interdum ſegnior habeatur.

Duci Poloniæ nupta curam habuit filiorum.

§.4. Ipſo denique Duce chriſtianiſſime, prout aſſeritur, ſpiritum exhalante, protinus ad illius, cujus pulchritudinem Sol, & Luna mirantur, tamquam libera, & a lege Viri terreſtris ſoluta, familiare conſortium amplius aſpiravit. Sed cum non inveniatur in terra ſuaviter viventium, cœtumque malignantium deteſtetur, ubi potuit (cum totus mundus in maligno ſit poſitus) reperire? ubi eum quæſivit? ubi illum invenit, cujus deſiderio languebat? Et quidem dum difficultatem inveniendi attenderet, & non poſſet non quærere quem amabat, fluctuabat nimium ipſius animus, & inter perplexitatis ſcopulos vehementius jactabatur. Vigebat namque amor quærere, ſed difficultas inveniendi quærendum, interjectis obicibus ſui finem propoſiti retardabat. Sicque dum in ancipiti teneretur, ſacræ demum ſcripturæ relationibus eſt ejus auribus cælitus inſtillatum, quod invenitur in campis ſylvæ, & eſt cum ſimplicibus ſermo ejus. Tunc ſollicita diſcurrere cœpit indagine, & perquirere tota mente, ubi ſunt iſti campi, quos ſua Deus præſentia ſic illuſtrat, & in quibus illa viget ſimplicitas, quæ digna divinis affectibus perhibetur. Sed qui dat intelligentiam ſpiritus, ei nutanti confeſtim occurrit, & nodum cujuslibet dubietatis diſſolvens, campos ſylvæ, loca religionis explicuit. In quibus tamquam in mundo non ſint, quæ mundi ſunt non aguntur; ſed tanto quod optabat in eis reperitur facilius, quanto a tumultibus ſæculi amplius ſecernuntur. Hinc Sancti Spiritus unctione (cujus eſt docere de omnibus) taliter erudita, caſti amoris ſuffragante vehiculo, ad Monaſterium Trebnicien. Ciſtercienſis Ordinis eo celerius trahitur, quo minus terrenis affectibus aggravatur: in cujus quidem Monialibus intentionis ſimplicitas, & mentis puritas ſic placebant, quod cum eis eſſe, divina clementia credi poterat ſuas delicias deputaſſe. Et licet quæ regularis diſciplinæ fuerant, quantum ſuo licebat ſtatui, præ cunctis Monialibus obſervaret, votum tamen profeſſionis emittere, & renunciare proprio renuit, non ob aliud (prout fertur) niſi ut haberet unde palmam porrigeret inopi, & aperiret munificentiæ dexteram indigenti.

Vidua Monialis Ciſtercienſis efficitur.

§.5. Invento itaque ibi, quem quæſierat anima ſua, floridum in conſcientia ſibi protinus lectum parat, & ex ſuavi contemplatione, tamquam ad ejus amplexus admiſſa, hauſtu novæ capta dulcedinis, ex tunc amarum cenſuit, quicquid calix propinat aureus babylonis. Dedignabatur enim tamquam ejus inebriata amore, loqui, ſeu audire de alio, quam de ipſo, munera venerabatur ipſius, & diligens ejus amicos, & ad ipſius ſe nutum componens, non creditur quam adimplere prorſus ſtuduerat, ejus ſcienter tranſgreſſa poſtmodum voluntatem. Sed qui Evam omnium matrem ſeduxerat, ſimilem matri filiam extimans invenire, poſtquam mundum ab ea contemni, & conculcari præſenſit, fraudis ordiebatur commenta, virus iniquitatis fundebat, & acuens vitiorum ſagittas, ipſam conabatur pervertere, cui cœleſtibus inhærenti, unde ipſe corruerat, invidebat. Quia tamen fruſtra rete ante oculos jacitur venatorum, cum ipſa ejus noviſſet aſtutias, parum illius inſidias proculdubio formidabat. In ſublimiori enim, quam vallo virtutum munierat, arce feliciter ſe tenebat, ubi velut divino fulta præſidio, ipſum inimicum proſtravit, Caſtra ſubvertens ipſius, & ejus machinamenta deſpiciens, telum minime timuit, quod inimicus ipſe ad perdendum hominem de pharetra ſæpius impietatis educit. In hoc apparens prædictis mulieribus eo fortior, atque præſtantior, quo magnificentius eſt, ſpiritualem, quam temporalem hoſtem proſternere, & triumphi gloriam de ipſo finaliter reportaſſe, cum plures velut per eum ſeductorum legamus pectora deputaſſe delictis, qui terga viſibilibus hoſtibus non dederunt. Sed ubi peccati fomes? ubi carnis fragilitas, & domeſticus inimicus? Numquid ceſſit certamini? pugnare renuit? & cum ipſius ſanctæ mulieris congredi ſpiritu dubitavit? Non enim in hoc mortali corpore prorſus poteſt extingui, ſed latens in medullis, ſerpit in carne, furit in venis, & in vitiorum inſaniam, niſi cohibeatur, erumpit. Quod utique ipſa prudenter attendens, vigiliis, & jejuniis quaſi aſſiduis, & veſtium aſperitate .... velut temperantiæ vomere ſic corporis terram excoluit, quod vitiorum ſpinas, & tribulos tamquam ipſi ſubacta ſpiritui non produxit. Cumque corporis ſui ager tanta ſollicitudine cultus, & fructuum honeſtatis fuiſſet ubertate refertus, ipſum Deo hoſtiam obtulit in ſuavitatis odorem, concupi-

Dæmonem ut ſuperaret jejuniis, vigiliſque vacabat.